

GS. TS. NGUYỄN VĂN TIẾN

TRỌNG TÀI VIÊN TRUNG TÂM TRỌNG TÀI QUỐC TẾ VIỆT NAM
Chủ nhiệm bộ môn Thanh toán Quốc tế, Học viện Ngân hàng

GIÁO TRÌNH

**TÀI CHÍNH
TIỀN TỆ**

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ

GS. TS. NGUYỄN VĂN TIẾN

TRỌNG TÀI VIÊN TRUNG TÂM TRỌNG TÀI QUỐC TẾ VIỆT NAM
CHỦ NHIỆM BỘ MÔN THANH TOÁN QUỐC TẾ, HỌC VIỆN NGÂN HÀNG

GIÁO TRÌNH

TÀI CHÍNH - TIỀN TỆ

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ

MỤC LỤC TÓM TẮT

<i>Lời nói đầu</i>	3
<i>CHƯƠNG 1: ĐẠI CƯƠNG VỀ TIỀN TỆ - TÀI CHÍNH</i>	12
<i>CHƯƠNG 2: LÃI SUẤT VÀ CÁC PHÉP ĐO LÃI SUẤT</i>	56
<i>CHƯƠNG 3: NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC</i>	105
<i>CHƯƠNG 4: TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP</i>	155
<i>CHƯƠNG 5: THỊ TRƯỜNG TÀI CHÍNH</i>	210
<i>CHƯƠNG 6: CÁC TRUNG GIAN TÀI CHÍNH</i>	252
<i>CHƯƠNG 7: TỔNG QUAN VỀ NHTM</i>	280
<i>CHƯƠNG 8: NGUYÊN LÝ QUẢN TRỊ NHTM</i>	318
<i>CHƯƠNG 9: CUNG CẦU TIỀN TỆ</i>	358
<i>CHƯƠNG 10: NHTW VÀ CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ QUỐC GIA</i>	403
<i>CHƯƠNG 11: TIỀN TỆ VÀ LẠM PHÁT</i>	475
<i>CHƯƠNG 12: TÀI CHÍNH QUỐC TẾ</i>	524
<i>DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO</i>	600

LỜI NÓI ĐẦU

Một thực tế là, hàng ngày chúng ta, từ nhà quản lý, nhà nghiên cứu, doanh nhân, sinh viên và các tầng lớp xã hội khác đều được nghe, đọc, phân tích và bình luận... về các cụm từ như Tài chính - Tiền tệ. Lý thuyết và ứng dụng trong quản lý về Tài chính - Tiền tệ đã trở thành một lĩnh vực khoa học vô cùng hấp dẫn, nhạy cảm và cần thiết đối với mọi tầng lớp xã hội; đồng thời đây cũng là một lĩnh vực rộng lớn, phức tạp và đầy bí ẩn không dễ chinh phục. Với tính chất quan trọng như vậy, Tài chính - Tiền tệ được xem là môn học nền tảng, có tính bản lề, xuyên suốt, và là môn học bắt buộc đối với các trường đại học khối ngành kinh tế trong cả nước.

Sau nhiều năm nghiên cứu và trực tiếp giảng dạy về lĩnh vực Tài chính - Tiền tệ, trên cơ sở tham khảo những tài liệu tiên tiến nước ngoài, đồng thời kế thừa có chọn lọc các tài liệu trong nước, đặc biệt là cập nhật thực tiễn đang phát sinh ở trong nước và quốc tế, cuốn Giáo trình này được ra đời nhằm đáp ứng tốt nhất nhu cầu giảng dạy, học tập và nghiên cứu cho các trường đại học và đông đảo bạn đọc quan tâm.

Lần xuất bản này đã được chỉnh lý bổ sung một cách căn bản về nội dung, bố cục, phương pháp trình bày và quy mô, nhằm cung cấp kiến thức và phương pháp nghiên cứu phù hợp với yêu cầu **đào tạo tín chỉ** đang triển khai ở các trường đại học trong cả nước. Giáo trình gồm 12 chương, 600 trang

với một lượng kiến thức rất lớn, sau mỗi chương là hệ thống câu hỏi và bài tập để sinh viên tự kiểm tra đánh giá. Với những đổi mới như vậy, Giáo trình này sẽ là công cụ hữu ích cho sinh viên trong quá trình tự học, tự nghiên cứu, đáp ứng tốt nhất quy trình đào tạo tín chỉ hiện nay.

Điểm mới nổi bật của Giáo trình là đã khái quát hóa một cách logic, có hệ thống cơ sở lý luận về các phạm trù Tài chính - Tiền tệ trong điều kiện kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế. Đặc biệt, từng khái niệm, từng nội dung, từng hiện tượng đã được giải thích, phân tích một cách rõ ràng, mạch lạc và có ví dụ tình huống minh họa sinh động và trực quan nhằm giúp người học tránh được việc "Học mà không hiểu hiểu mà không tường".

Do Tài chính - Tiền tệ là lĩnh vực rộng lớn và phức tạp nên thiếu sót trong quá trình biên soạn là không thể tránh khỏi, tác giả chân thành đón nhận những ý kiến đóng góp quý báu của các bạn đọc giả.

Ý kiến xin gửi về hộp thư: "tuvan.ttqt@gmail.com"

Xin chân thành cảm ơn!

TÁC GIẢ

GS. TS. NGUYỄN VĂN TIẾN

ĐT: 0912 11 22 30

MỤC LỤC

<i>Lời nói đầu</i>	3
CHƯƠNG 1: ĐẠI CƯƠNG VỀ TIỀN TỆ - TÀI CHÍNH	12
1. Khái niệm và bản chất của tiền tệ	12
2. Sự phát triển các hình thái tồn tại của tiền tệ	14
2.1. Tiền tệ hàng hóa - Hóa tệ	15
2.2. Tiền giấy	18
2.3. Tiền tín dụng	22
2.4. Tiền điện tử	25
3. Chức năng của tiền tệ	28
3.1. Phương tiện trao đổi	29
3.2. Thước đo giá trị	30
3.3. Phương tiện cất trữ giá trị	33
4. Các khối tiền tệ	34
5. Sự hình thành các hoạt động tài chính	37
6. Khái niệm và chức năng của tài chính	40
6.1. Khái niệm tài chính	40
6.2. Các chức năng của tài chính	46
7. Hệ thống tài chính	49
7.1. Khái niệm về hệ thống tài chính	49
7.2. Cơ cấu về hệ thống tài chính	49
7.3. Đặc trưng của các khâu tài chính	51
7.3.1. Tài chính doanh nghiệp	51
7.3.2. Tài chính hộ gia đình	51
7.3.3. Tài chính công	52
8. Câu hỏi và bài tập	52

CHƯƠNG 2: LÃI SUẤT VÀ CÁC PHÉP ĐO LÃI SUẤT	56
1. Khái niệm lãi suất	56
2. Phân loại lãi suất	57
3. Vai trò của lãi suất trong nền kinh tế	61
4. Các pháp đo lãi suất	65
4.1. Lãi suất đơn	66
4.2. Lãi suất kép	70
4.3. Lãi suất hiệu dụng	72
4.4. Mức lợi tức trung bình nhân	75
4.5. Lãi suất danh nghĩa và lãi suất thực	78
4.6. Lãi suất chiết khấu và dự báo lãi suất	80
5. Phương pháp trả góp	87
5.1. Trả góp thông thường	88
5.2. Trả góp trả ngay	90
5.3. Trả góp trả chậm	91
5.4. Trả góp thông thường vĩnh viễn	92
5.5. Tín dụng trả góp	93
6. Lãi suất hoàn vốn	96
7. Câu hỏi và bài tập	100
CHƯƠNG 3: NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC	105
1. Khái niệm và bản chất của NSNN	105
2. Vai trò của NSNN trong nền kinh tế	107
3. Thu NSNN	110
3.1. Các nguồn thu NSNN	111
3.2. Phân loại nguồn thu NSNN	117
3.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến nguồn thu NSNN	120
4. Thuế	122
4.1. Các yếu tố cấu thành một sắc thuế	122
4.2. Hệ thống thuế và phân loại thuế	132

5. Chi NSNN	134
5.1. Khái niệm và đặc điểm chi NSNN	134
5.2. Nội dung kinh tế các khoản chi NSNN	137
5.3. Bộ chi NSNN	139
6. Tổ chức hệ thống ngân sách và phân cấp quản lý	141
7. Chu trình quản lý NSNN	146
8. Câu hỏi và bài tập	154
CHƯƠNG 4: TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP	155
1. Tổng quan về tài chính doanh nghiệp	155
1.1. Khái niệm tài chính doanh nghiệp	155
1.2. Nội dung tài chính doanh nghiệp	157
1.3. Hệ thống báo cáo tài chính doanh nghiệp	160
2. Bảng cân đối kế toán	161
2.1. Khái quát về bảng cân đối kế toán	161
2.2. Nguồn vốn và các phương thức tạo vốn	167
2.3. Tài sản của doanh nghiệp	172
3. Chi phí và giá thành sản phẩm	182
3.1. Chi phí sản xuất kinh doanh	183
3.2. Chi phí hoạt động tài chính	187
3.3. Giá thành sản phẩm	188
4. Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh	189
5. Báo cáo lưu chuyển tiền tệ	194
6. Phân tích báo cáo tài chính	197
7. Câu hỏi và bài tập	208
CHƯƠNG 5: THỊ TRƯỜNG TÀI CHÍNH	210
1. Khái niệm thị trường tài chính	210
2. Chức năng của thị trường tài chính	212
3. Cấu trúc thị trường tài chính	215

3.1. Thị trường trực tiếp và gián tiếp	217
3.2. Thị trường nợ và thị trường cổ phiếu	221
3.3. Thị trường sơ cấp và thứ cấp	222
3.4. Thị trường tiền tệ và thị trường vốn	224
3.5. Thị trường tập trung và phi tập trung	225
3.6. Thị trường tài chính phái sinh	227
4. Các công cụ của thị trường tài chính	228
4.1. Các công cụ tài chính ngắn hạn	228
4.2. Các công cụ tài chính dài hạn	233
5. Các chủ thể tham gia thị trường tài chính	246
6. Câu hỏi và bài tập	250
CHƯƠNG 6: CÁC TRUNG GIAN TÀI CHÍNH	252
1. Khái niệm và vai trò	253
2. Các loại hình trung gian tài chính	259
2.1. Các tổ chức nhận tiền gửi	259
2.2. Các công ty tài chính	264
2.3. Các tổ chức tiết kiệm theo hợp đồng	267
2.4. Các trung gian đầu tư	271
3. Quy chế quản lý các trung gian tài chính	274
4. Câu hỏi và bài tập	278
CHƯƠNG 7: TỔNG QUAN VỀ NHTM	280
1. Lịch sử phát triển của NHTM	280
2. Chức năng của NHTM	284
2.1. Chức năng trung gian tín dụng	284
2.2. Chức năng trung gian thanh toán	285
2.3. Chức năng tạo tiền	287
3. Các nghiệp vụ cơ bản của NHTM	289
3.1. Nghiệp vụ nguồn vốn	289